

Grunnprinsipper i voksenpedagogikken

1 Voksne lærer lettere dersom de kan påvirke egen læringsprosess og være aktive.

Det første prinsippet er kanskje det som kanskje er vanskeligst å realisere i praksis...

I PLANLEGGING OG UTVIKLING

- Analyser deltakernes forkunnskaper, læringsbehov og om mulig deres forventninger til og motivasjon for tiltaket. Bruk dette i målformuleringer og utforming av metodisk opplegg.
- Hvis mulig test kursplan/tilsvarende på noen deltakere i forkant og be om innspill.
- Fortell deltakerne hvilke forventninger du har til dem før dere starter opp: aktivitet, bidrag i diskusjoner, oppgaver mv. Kanskje deltakerne har synspunkter på dette.

I PRAKTISK GJENNOMFØRING

- Hvis du ikke har hatt kontakt med deltakerne i forkant, bør du begynne med å legge fram mål, faglig innhold, metoder og dine forventninger. Vær åpen for å gjøre justeringer etter innspill, i den grad det er mulig.
- Varier bruken av pedagogiske metoder, velg metoder som aktiviserer deltakerne.
- Kjøreplanen må ikke være så stram at det ikke er rom for repetisjon, utdyping, spørsmål fra deltakerne, spontane diskusjoner osv.

2 Voksne trenger å bli vist respekt og oppleve en læringssituasjon som bygger opp under deres selvbilde.

Mange voksne sitter med negative erfaringer fra sin tid i skolen og vil ikke gjenoppleve dette. Slike erfaringer påvirker også motivasjonen for aktiv deltakelse.

I PLANLEGGING OG UTVIKLING

- Planlegg de praktiske forholdene grundig – rom, teknisk utstyr, forfriskninger, bevertning osv. Det viser respekt og seriøsitet.
- Gi god informasjon om både praktiske og faglige forhold i forkant. Det er svært sjelden at man overvurderer informasjonsbehovet. Det som er opplagt og tydelig for deg er ikke nødvendigvis det for deltakerne.

I PRAKTISK GJENNOMFØRING

- Snakk direkte til deltakerne – «du», «dere». Ikke snakk ned til dem. Det er deres behov, interesser og erfaringer som står i sentrum, ikke din faginsikt og ekspertise.
- Unngå å bruke metoder som kan sette deltakerne i forlegenhet. Skal man f.eks. bruke en vanskelig metode som rollespill så gjør det i små grupper hvor eksponeringen blir mindre.
- Legg opp en tydelig struktur og progresjon. Det hjelper folk å henge med. Ha med tid til repetisjon, oppsummering, oppklarende spørsmål osv. Vær sikker på at alle er med før du går videre.

3 Voksne har innsikt og erfaringer som læringen må ta utgangspunkt i og bygge på.

Ingen kan tilegne seg ny kompetanse i et vakuum. Vi bygger alltid videre på det vi kan fra før. Læring skjer best når deltakerne selv får være aktive og bidra med egne erfaringer.

I PLANLEGGING OG UTVIKLING

- Kartlegg deltakernes faglige og praktiske bakgrunn, f.eks. gjennom intervjuer eller spørreundersøkelser.
- Prøv å danne deg et bilde av deltakernes yrkeshverdag: Hvordan ser den ut? Hvilke utfordringer har de? Bruk dette og informasjonen om deres bakgrunn til å spisse opplegget.
- Let etter historier, eksempler osv. fra en sammenheng som kan oppleves som relevant for deltakerne og bruk disse i opplegget.

I PRAKTISK GJENNOMFØRING

- Skap et godt samarbeidsklima fra første stund, med åpenhet, dialog og respekt for alle innspill og meninger. Inviter aktivt deltakerne til å bidra med egne erfaringer.
- Bruk metoder som bevisstgjør deltakerne om egen kunnskap og erfaringer, f.eks. historiefortellinger fra deltakerne selv, rollespill, gruppediskusjoner og skriving av refleksjonsnotater.
- Bruk metoder hvor deltakerne kan få brukt sine erfaringer i praksis. Ikke alle klarer å sette ord på det de kan, men må vise det i stedet.

4 Reflektert erfaringsbygging er en viktig del av læringsprosessen for voksne.

Deltakerne bringer med seg egne erfaringer til læretiltaket, men må også få gjøre nye erfaringer. Egne erfaringer er den viktigste «næringskilden» for læring.

I PLANLEGGING OG UTVIKLING

- Planlegg hvordan deltakernes erfaringsbygging skal skje underveis og hvordan dette skal koples til deres yrkespraksis.

I PRAKTISK GJENNOMFØRING

- Legg opp til aktiviteter hvor deltakerne kan få førstehånds erfaring med relevant problemløsning.
- Legg opp til refleksjon underveis i læringen, gjennom dialog og veiledning. Deltakerne blir ikke nødvendigvis bevisst erfaringene de gjør uten at de selv får satt ord på det.
- Bruk forsterkingsprosesser i etterkant. I mange tilfeller vil bevissthet og refleksjon rundt erfaringer ikke komme før senere. Be f.eks. deltakerne skrive et refleksjonsnotat eller arranger en oppfølgingssamling for å dele og reflektere rundt erfaringer.

5 Voksne lærer lettere når teori og praksis ikke er atskilt, men blir kombinert i læringsprosessen.

Hvis det er praktisk mulig bør det være en hyppig veksling mellom teori og praksis, som oppgaveløsning, praktiske øvinger, simuleringer mv.

I PLANLEGGING OG UTVIKLING

- Ha en praktisk og problemorientert tilnærming også i teoretiske framstillinger.
- Planlegg for korte intervaller mellom teori/formidling og ulike typer praktiske øvinger direkte relatert til det stoffet som sist ble gjennomgått.

I PRAKTISK GJENNOMFØRING

- Bruk problembasert læring i ulike former.
- Bruk relevante case – fra virkeligheten eller konstruerte – som utgangspunkt for både formidling, oppgaveløsning og gruppearbeid.

6 Voksne er ofte mer interessert i å lære for å finne praktiske løsninger enn å lære mer teori.

Det er sagt at ingenting er så praktisk som en god teori. Men gode teorier kan også bli enda bedre om de blir satt i en praktisk sammenheng.

I PLANLEGGING OG UTVIKLING

- Formuler tydelige og operative mål for tiltaket som er direkte knyttet til den praktiske anvendelsen av læringen i deltakernes egen jobb.
- Ta utgangspunkt i utfordringer, problemer og behov i deltakernes arbeidssituasjon og knytt teoristoffet til dette i stedet for å ta utgangspunkt i teorien.

I PRAKTISK GJENNOMFØRING

- Bruk spørsmål og oppgaver som er direkte relatert til deres praktiske hverdag, ikke rene teorispørsmål.
- La deltakerne selv komme med eksempler og problemstillinger fra eget arbeid som kan belyse fagstoffet. Bruk disse eksemplene som utgangspunkt for oppgaver.
- Avslutt med en oppsummering hvor deltakerne selv beskriver hvordan det de har lært skal anvendes i deres videre praksis.